

YONOQ-ORBITAL KOMPLEKS JAROHATLARIDA YUZAGA KELADIGAN ASORATLARNI OLDINI OLISH

Muxtarov Bekzod Boymurat o'g'li

Toshkent Davlat stomatologiya Instituti

1- bosqich magistratura talabasi

Ilmiy rahbar: Yuz jag' jarrohligi kafedrası: Phd, t.f.n

Husanov Doston Rustamovich

Oftalmologiya kafedrası: Dotsent, t.f.d

Agzamova Sayyora Saidazimovna

Alfraganus Universiteti o'qituvchisi,

Toshkent Davlat stomatologiya Instituti

Jarrohlik stomatologiya kafedrası: dotsent.t.f.n

Fayziyev Baxtiyor Ravshanovich

Alfraganus Universiteti Klinik fanlar kafedrası assistenti:

Avazova Shaxlo Nuridinovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada yonoq-orbital kompleks jarohatlaridagi asoratlarni oldini olish uchun zarur bo'lgan asosiy tamoyillar va strategiyalar ko'rib chiqiladi, multidisipliner yondashuv, o'z vaqtida aralashuvlar va bemorga yo'naltirilgan yordam muhimligini ta'kidlaydi. Erta tashxis qo'yish, aniq davolashni rejalashtirish va operatsiyadan keyingi keng qamrovli boshqaruvning ahamiyatini yoritib, biz sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislarini natijalarni optimallashtirish va yonoq-orbital kompleks jarohatlarining mumkin bo'lgan oqibatlarini minimallashtirish uchun zarur bo'lgan ishlar haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: yonoq-orbital kompleks jarohatlari, travma, zigomal, ko'z bo'shlig'i, okklyuziya, enoftalmos.

O'rta yuzning nozik tuzilmalarini o'z ichiga olgan yonoq-orbital kompleks jarohatlari maxillofasiyal travma sohasida noyob muammolarni keltirib chiqaradi. Ushbu jarohatlar ko'pincha yuqori ta'sirli baxtsiz hodisalar, yiqilishlar, hujumlar yoki sport bilan bog'liq hodisalar natijasida yuzaga keladi, bu esa yonoq suyagi (zigoma), ko'z bo'shlig'i (orbita) va qo'shni tuzilmalarni qamrab olgan mintaqada sinish va yumshoq to'qimalarning shikastlanishiga olib keladi. Yonoq-orbital kompleks jarohatlarini davolash bemorning yuz estetikasiga, ko'rishga va umumiy hayot sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan asoratlarni oldini olishga qaratilgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Ushbu jarohatlar bilan bog'liq asoratlar orasida ko'zning funktsional buzilishi, noto'g'ri okklyuziya, enoftalmos (ko'zning cho'kib ketishi), diplopiya (ikki tomonlama ko'rish), kosmetik deformatsiyalar va psixologik iztiroblar

kiradi. Shu nuqtai nazardan, yonoq-orbital kompleks jarohatlaridagi asoratlarning oldini olish nafaqat optimal klinik natijalarni ta'minlash, balki zararlangan shaxslarning jismoniy va psixologik farovonligini hal qilish uchun ham juda muhimdir. Erta aralashuv, puxta jarrohlik usullari, infektsiyani nazorat qilish, bemorlarni o'qitish va reabilitatsiyaga qaratilgan faol chora-tadbirlarni amalga oshirish orqali tibbiyot xodimlari asoratlar xavfini kamaytirishi va ushbu murakkab jarohatlar bilan og'riqan bemorlarning muvaffaqiyatli tiklanishiga yordam berishi mumkin. Ko'pincha travma yoki baxtsiz hodisalar natijasida yuzaga keladigan yonoq-orbital murakkab jarohatlar asoratlarni oldini olish va bemorlar uchun maqbul natijalarni ta'minlash uchun ehtiyotkorlik bilan davolashni talab qiladi. Ushbu jarohatlardan kelib chiqadigan asoratlar kosmetik deformatsiyalardan funktsional buzilishlarga va hatto hayot uchun xavfli sharoitlarga qadar bo'lishi mumkin. Ushbu maqolada biz yonoq-orbital murakkab jarohatlarda asoratlarni oldini olish uchun zarur bo'lgan asosiy strategiya va tamoyillarni o'rganamiz. Asoratlarning oldini olishning asosiy bosqichlaridan biri bu yonoq-orbital kompleks jarohatlarini erta tashxislash va o'z vaqtida davolashdir. Ko'p tarmoqli guruh, jumladan, jag'-fasial jarrohlar, oftalmologlar va rentgenologlar tomonidan tezkor baholash shikastlanish darajasini baholashga va tegishli choralarni rejalashtirishga yordam beradi. Jarrohlik davolash yonoq-orbital kompleks jarohatlarini davolashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Maksillofasiyal va orbital operatsiyalar bo'yicha tajribaga ega bo'lgan jarrohlar protseduralar paytida asoratlar xavfini kamaytirishi mumkin. Operatsiyadan keyingi muammolarni oldini olish uchun aniq jarrohlik usullari, jumladan, sinishlarning anatomik qisqarishi va yarani sinchkovlik bilan yopish juda muhimdir. Yonoq-orbital jarohatlarni har tomonlama baholash, jumladan KT skanerlash kabi batafsil tasviriy tadqiqotlar davolashni to'g'ri rejalashtirish uchun juda muhimdir. Shikastlanishning aniq tabiati va darajasini tushunish tibbiyot xodimlariga o'z yondashuvlarini moslashtirishga imkon beradi, bu esa asoratlar ehtimolini kamaytiradi. Yonoq-orbital jarohatlarni davolashda infektsiyaning oldini olish muhim ahamiyatga ega. Jarrohlik joyi infektsiyalari va ular bilan bog'liq asoratlarni oldini olish uchun infektsiyani nazorat qilish protokollariga qat'iy rioya qilish, antibiotiklarni o'z vaqtida yuborish va yarani ehtiyotkorlik bilan parvarish qilish muhimdir. Bemorlarni jarohatlari, operatsiyadan keyingi parvarishlash bo'yicha ko'rsatmalar va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlar belgilari haqida ma'lumot berish juda muhimdir. Bemorlarga keyingi uchrashuvlarning muhimligi va asoratlarni oldini olish uchun har qanday noodatiy alomatlar haqida zudlik bilan xabar berish zarurligi to'g'risida xabardor qilinishi kerak. Shikastlanishdan keyingi reabilitatsiya xizmatlari optimal tiklanishni ta'minlash va asoratlarni minimallashtirishda muhim rol o'ynaydi. Fizioterapiya, ko'z mashqlari va keng qamrovli keyingi parvarishlash yonoq-orbital kompleks jarohatlarida asoratlarni oldini olish uchun yaxlit yondashuvning muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi.

Xulosa:

Yonoq-orbital kompleks jarohatlaridagi asoratlarning oldini olish uchun erta tashxis qo'yish, jarrohlik ekspertizasi, infeksiyani nazorat qilish, bemorni o'qitish va keng qamrovli rehabilitatsiyani o'z ichiga olgan multidisipliner yondashuv talab etiladi. Ushbu strategiya va tamoyillarni amalga oshirish orqali tibbiyot xodimlari asoratlar xavfini kamaytirishi, muvaffaqiyatli natijalarni qo'llab-quvvatlashi va yonoq-orbital jarohati bo'lgan bemorlarga umumiy yordam sifatini oshirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.М.Т.Александров. «Стоматология» – Москва: «ГЕОТАРМЕДИА», 2008 г.
2. Х.Р.Комилов. «Терапевтик стоматология. Og'iz bo'shlig'i shilliq pardasi kasalliklari» – Toshkent: «Yangi asr avlodi», 2005-y.
- 3.S.H.Yusupov. «Tish jarrohligi stomatologiyasi va yuz-jag' travmatologiyasi» – Toshkent: «ILM ZIYO», 2005-y.
- 4.П.А. Леус. «Заболевания зубов и полости рта» – Минск: «Вишэйная школа», 1998 г.
- 5.Е.Б.Баровский. «Терапевтическая стоматология» – Москва: «Медицина», 2002 г.